

БЪЛГАРСКА АДАПТАЦИЯ НА ТЕСТА НА STROOP

Маргарита Райчева*, Богдана Александрова,
Евелина Богданова

Тестът на Stroop е методика за оценка на устойчивостта към интерференция, мярка за ефективен екзекутивен контрол като част от екзекутивните функции и един от утвърдените невропсихологични методи за откриване на леки мозъчни дисфункции. Представени са резултатите от нормативни изследвания с два адаптирани за български език варианта на теста на Струп, който е широко използван в клиничната невропсихология и когнитивната психология. С първия вариант са изследвани 124 здрави лица, а с втория вариант – 101 души, разпределени в 5 възрастови групи. Анализите потвърждават значимото влияние на възрастта върху различните тестови показатели, както и липсата на значими полови разлики, което се съобщава в оригиналната форма на теста. При 88 души е изследвана хипотезата за алтернативност на двата варианта, но резултатите показват съществени различия по отделните показатели при двата варианта и в зависимост от реда на представянето им. Втората версия на теста има по-голяма чувствителност към възрастовите различия и не показва промяна в основните показатели при различни условия на представяне. Предложени са първоначални нормативни данни за двата варианта на теста.

Въведение

Тестът на Stroop е един от най-широко използваните в клиничната невропсихология, а ефектът на Stroop отдавна е обект на изследване в експерименталната и когнитивната психология. Той се основава на фак-

* Ст. н. с. II ст. д-р Маргарита Райчева – Медицински университет, МБАЛ „Александровска“, София.

Адрес за контакти: margiraycheva@yahoo.com

та, че хората прочитат името на определен цвят винаги по-бързо, отколкото го назовават при възприемане. Най-ранните публикации, свързани с този феномен, са на Cattell (1886, цит. Golden, Freshwater, 2002), който съобщава, че думите, означаващи цветове, се прочитат за $\frac{1}{4}$ секунда, докато разпознаването и определянето на конкретен цвят става два пъти по-бавно. Предлагани са различни интерпретации, които гравитират около идеята за голямата автоматизация на процеса четене при възрастни лица в сравнение с назоваването на цветовете. През 1935 г. John R. Stroop създава тест, Stroop Color and Word Test, за да проучи взаимоотношенията между назоваването на цветовете и четенето на думите-цветове. Той предполага, че наблюдаваните различия между тези два когнитивни процеса се дължат на различните механизми, по които се осъществяват — назоваването на цветовете се асоциира с разнообразни отговори, докато прочитането на думите няма алтернативна възможност и се асоциира с единия възможен отговор — четенето.

Оригиналната версия на Струп се състои от три бели карти, всяка от които съдържа 10 реда и 10 колони като се използват 5 цвята — червен, зелен, син, кафяв и лилав. Изпълняват се 4 различни задачи: 1. Изследваното лице (ИЛ) чете думи-цветове, напечатани с черно; 2. ИЛ чете думи-цветове напечатани цветно, като игнорира цвета на мастилото, което никога не съответства на съдържанието на думата цвят; 3. ИЛ назовава цвета на напечатани точки като четириъгълници; 4. Използва се картата от втората задача, но тук ИЛ трябва да назове цвета на мастилото, без да чете думата, която е винаги различна по смисъл от цвета. Струп доказва, че цветните думи се прочитат толкова бързо, колкото и написаните с черно. Най-интересният резултат от теста, който е и неговата сърцевина, е рязкото увеличение на времето за назоваване на цвета на мастилото при несъвпадение на думата с цвета, което става известно като „ефект на интерференция между цвета и думата“ или „ефект на Струп“.

Този феномен — подчертаното забавяне на назоваването на цвета, когато цветната дума означава един цвят, а е напечатана с друг, е обект на различни интерпретации. Ефектът на Струп е описван в терминологията на различни теоретични модели и научни подходи: когнитивна психология (внимание — селекция и контрол на отговора, работна памет — езекутивен компонент, езекутивни функции — контрол върху инхибицията на неподходящ отговор), психология на индивидуалните различия и личностова психология, невропсихология — наличие на органична мозъчна дисфункция и анализ на нарушенията на процесите от гледна точка на топиката и спецификата на мозъчните увреждания, невроизобразяване — прецизиране на анатомичните корелати на изпълнението на тази конфликтна задача при здрави лица и пациенти.

Механизмите на интерференция при ефекта на Струп днес намират обяснение преди всичко в невропсихологичните модели на вниманието и преработката на конфликтна вербална информация. Предполага се, че интерференцията може да се появи на различни етапи от тази прера-